

Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU4

Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2022

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena och lägger skrivelsen till handlingarna.

I skrivelsen redogör regeringen för förvaltningen av Allmänna arvsfonden och redovisar hur Arvsfondsdelegationen fördelade stöd från fonden under 2022. Regeringen redogör vidare för sin bedömning av Arvsfondsdelegationens verksamhet och utveckling samt analyserar fördelningen av stöd inom olika områden. I skrivelsen anges också den kommande inriktningen av stöd ur arvsfonden och de områden som enligt regeringen bör prioriteras vid Arvsfondsdelegationens fördelning av stöd.

Behandlade förslag

Skrivelse 2022/23:134 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2022.

Två yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23 och 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden.....5

 Allmänna arvsfonden5

 Utskottets ställningstagande.....7

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag9

 Skrivelsen.....9

 Motion från allmänna motionstiden 2022/239

 Motion från allmänna motionstiden 2023/249

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Verksamhet och fördelning av medel

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:180 av Björn Söder (SD) och

2023/24:165 av Björn Söder m.fl. (SD).

2. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2022/23:134 till handlingarna.

Stockholm den 16 november 2023

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Hultberg (M), Yasmine Bladelius (S), Carita Boulwén (SD), Mikael Dahlqvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Malin Höglund (M), Karin Rågsjö (V), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Ulrika Westerlund (MP), Leonid Yurkovskiy (SD), Angelika Bengtsson (SD), Jakob Olofsgård (L) och Marcus Wennerström (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet skrivelse 2022/23:134 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2022 och två motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2022/23 och 2023/24. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Allmänna arvsfonden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena och lägger skrivelsen till handlingarna.

Skrivelsen

Allmänna arvsfonden

Allmänna arvsfonden har till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för målgrupperna barn, ungdomar, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Kammarkollegiet förvaltar Allmänna arvsfonden som en särskild fond och Arvsfondsdelegationen beslutar om fördelning av stöd ur fonden. Av lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden framgår att stöd ur fonden ska lämnas till en organisation som bedriver ideell verksamhet som är utvecklande för någon av Allmänna arvsfondens målgrupper och som har förutsättningar att främja målgruppen även efter det att stödet ur fonden har upphört. Stöd får också lämnas för projekt som avser lokaler eller anläggningar. Däremot får stöd inte lämnas till en organisations löpande verksamhet. Inte heller får stöd lämnas till en organisation som har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten eller som är i likvidation eller försatt i konkurs.

Under 2022 fördelade Arvsfondsdelegationen 741 miljoner kronor, mätt som ettåriga beslut. Det är en minskning jämfört med de senaste tre åren. Drygt hälften av de beslutade medlen gick till målgruppen ungdomar, knappt en femtedel till målgruppen barn och knappt en fjärdedel till målgruppen personer med funktionsnedsättning. Målgruppen äldre personer fick minst andel av medlen med 4 procent av totalen.

Arvsfondsdelegationen fattade 393 bifallsbeslut under 2022, vilket är ett lägre antal än de tre senaste åren. Bifallsbesluten är fördelade på bl.a. organisationskategorin idrottsföreningar, som fick flest beslut om drygt 250 miljoner kronor. Därefter fick funktionshindersorganisationer bifallsbeslut om drygt 107 miljoner kronor. Kulturföreningar fick bifallsbeslut om drygt 42 miljoner kronor och ungdomsorganisationer fick bifallsbeslut om drygt 41 miljoner kronor. Ungdomsorganisationernas projekt handlar exempelvis om att stärka barns och ungas medvetenhet om värdegrundsfrågor och ökad psykisk hälsa. En mindre andel av bifallsbesluten om drygt 32 miljoner kronor gick till kategorierna sociala organisationer, trossamfund och organisationer bildade på etnisk grund. Projekt inom dessa organisationskategorier riktar sig

till olika utsatta grupper i samhället och syftar bl.a. till ökad delaktighet, social inkludering och minskat socialt utanförskap.

Samtliga medel som Arvsfondsdelegationen beslutade om under 2022 gick till projekt inom de områden som regeringen prioriterat.

Regeringens bedömning av Arvsfondsdelegationens verksamhet och utveckling

Enligt regeringen har Arvsfondsdelegationen fördelat medel i enlighet med Allmänna arvsfondens ändamål och de prioriterade områdena. Verksamheten har kunnat genomföras på ett betryggande sätt trots att den har påverkats av covid-19-pandemin.

Vidare anför regeringen att det arbete som genomförs för att säkerställa att arvsfondens medel används på rätt sätt är tillfredsställande och det är positivt att särskilda åtgärder vidtogs även under 2022 för att säkra hög kvalitet i handläggningen och bidra till en god kontroll av fondmedlens användning. Det är viktigt att åtgärder även fortsättningsvis vidtas för att bibehålla kvaliteten i handläggningen och för att effektivisera verksamheten.

Därutöver anför regeringen att kommunikationsinsatserna till stor del har fokuserat på den nya målgruppen äldre personer och det är positivt att de beviljade medlen till den målgruppen har ökat. Det finns dock behov av fortsatta insatser för att nå målgruppen. Vidare är det positivt att det har skett en ökning av andelen projekt som lever vidare efter att finansieringen ur Allmänna arvsfonden har upphört.

Regeringens bedömning är att Arvsfondsdelegationen i allt väsentligt fullgör sitt uppdrag och har kunnat göra det även under covid-19-pandemin. Antalet inkomna ansökningar och beviljade projektmedel fortsatte dock att minska under 2022. Det kan bero på att pandemin har påverkat civilsamhällets och därmed Arvsfondsdelegationens verksamhet. Även stigande priser och kriget i Ukraina kan ha bidragit till en osäkerhet och försiktighet från civilsamhällets sida. Det är angeläget att arbetet med att öka kännedomen och kunskapen om arvsfonden fortsätter för att bryta den nedåtgående utvecklingen och öka antalet ansökningar. Det är även viktigt att fortsätta arbetet för att uppnå en stor geografisk spridning vad gäller erfarenheterna av de positiva resultaten av projekt som tidigare har beviljats medel.

Inriktning och prioriterade områden 2023

Regeringen ska enligt lagen om Allmänna arvsfonden ange den kommande inriktningen av fondens stöd. Det gör regeringen genom att i sin årliga skrivelse till riksdagen ange inriktningen för barnrättspolitik, ungdomspolitik, funktionshinderspolitiken och äldrepolitiken. Regeringen anger även sådana områden som är angelägna att utveckla och som därför bör prioriteras vid Arvsfondsdelegationens medelsfördelning. Regeringen anser att de tolv områden som tidigare har bedömts som prioriterade vid Arvsfondsdelegationens medelsfördelning bör kvarstå och utökas med en ny

prioritering. För kommande år ska därför Arvsfondsdelegationen vid medelsfördelning prioritera projekt som syftar till att

1. stärka barnets rättigheter
2. öka delaktigheten och stärka demokratin
3. förebygga våld, mobbning och trakasserier
4. främja arbete med att stödja brottsoffer
5. främja ett starkt föräldraskap
6. främja psykisk och fysisk hälsa
7. öka delaktigheten i kulturlivet
8. främja etableringen på arbetsmarknaden
9. stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning
10. öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning
11. stärka förutsättningarna för nyanländas mottagande och etablering
12. öka jämställdheten och jämlikheten
13. stärka inflytandet för barn och unga.

Stöd till projekt som avser brottsoffer inom fondens målgrupper har tidigare innefattats i prioritering nummer 3. Av den sakpolitiska överenskommelsen mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna (Tidöavtalet) framgår att utgångspunkten ska vara att Allmänna arvsfondens medelsfördelning ska förändras till att bl.a. kunna omfatta brottsoffrarbete. Regeringen anser att arbetet med att stödja brottsoffer är så prioriterat att det förtjänar att lyftas fram i en egen punkt, nummer 4.

Motionerna

I motion 2023/24:165 av Björn Söder m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om att tydliggöra Allmänna arvsfondens verksamhet och framtid samt hur medel ur fonden ska fördelas. Motionärerna anför att fonden har bidragit till mycket positivt men tyvärr har den på senare år utvecklats i fel riktning. Samtidigt som föreningar som gör goda samhällsinsatser erhåller medel från fonden finns ett flertal mottagare som kan ifrågasättas. Ett likalydande yrkande finns i motion 2022/23:180 av Björn Söder (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att Arvsfondsdelegationen sammantaget har fördelat medel i enlighet med Allmänna arvsfondens ändamål och prioriterade områden.

Utskottet delar även regeringens bedömning att det finns ett fortsatt behov av att öka antalet ansökningar och att uppnå en stor geografisk spridning av de positiva resultaten av projekt som tidigare har beviljats medel.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom motionsyrkandena om verksamhet och fördelning av medel. De bör därför avslås.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2022/23:134 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2022.

Motion från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:180 av Björn Söder (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra Allmänna arvsfondens verksamhet och framtid samt hur medel ur fonden ska fördelas och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:165 av Björn Söder m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra Allmänna arvsfondens verksamhet och framtid samt hur medel ur fonden ska fördelas och tillkännager detta för regeringen.